

KONUŞMA

Tarih: 22 Temmuz, 1917

Yer: İç Rusya ve Sibirya Müslümanları Millet Meclisi

Konu: Millete Çağrı

Kaynak: Tamurbek Devletşin, *Sovyet Tataristanı*, Çeviren Mehmet Emircan, Kültür Bakanlığı Yayınları 1981

Millete Çağrı

Kazan'da 22 Temmuzda (yeni takvime göre 4 Ağustos'ta) İç Rusya Müslümanları için önemli büyük bir olayın vuku bulduğu herkesçe biliniyor. O gün din adamları ile askeri kongreleri ve Genel Müslüman Kongresi'nin delegeleri, birleşik oturumda oybirliğiyle, 2. Bütün Rusya Müslüman Kongresi'ni, İç Rusya Müslümanları Millî-Medenî Muhtariyetinin derhal gerçekleştirilmesine başlamak ve onu hayata geçirme yolunda kongre tedbirler hazırlamakla görevlendirilmeye karar vermişlerdir.

Genel Müslüman Kongresi bu meseleyi hazırlamak üzere özel Millî-Medenî Muhtariyet seksiyonu kurmuştur. Bu seksiyonun hazırladığı ve Genel Müslüman Kongresine sunduğu tasarı kongresine sunduğu tasarı kongre tarafından kabul edilmiştir. Kongrenin kararı şöyledir: "Teklif edilen Milli-Medeni Muhtariyet tasarısı, muhtariyeti gerçekleştirme yolunda hemen harekete geçmek için yön verisi prensipler olarak kabul edilir. Bu sahada gerekli tedbirleri uygulamak üzere, 12 kişiden müteşekkil Millî-Medenî Muhtariyeti Gerçekleştirme Komisyonu kurulu. Tasarıda gösterilen prensiplere göre, eğitim işlerini yönetmek için, 7 kişilik geçici Eğitim İşleri ile maliye işlerini yönetmek için 3 kişilik geçici Maliye idareleri seçilir.

Kongre, millî teşekküllerin nerede olurlarsa olsunlar, Muhtariyet Komisyonu'nun tavsiye ve direktiflerine göre hareket etmelerini gerekli bulmaktadır."

Genel Müslüman Kongresi bu karar gereğince, Muhtariyet Komisyonu ile eğitim ve maliye idarelerinin kadrolarını seçmiştir. Muhtariyet Komisyonu ile adı geçen idareler bugünden itibaren çalışmaya başlamışlardır. Muhtariyet Komisyonu'nun ödevi Birinci Millet Meclisini toplantıya çağırarak ve milli-medeni muhtariyeti gerçekleştirme tedbirlerini uygulamaktır.

Muhtariyet Komisyonu son derece karmaşık ve büyük çalışma ile karşı karşıya bulunuyor. Komisyon millî-medenî muhtariyeti gerçekleştirmek için elden geleni yapacak, ona yüklenen ödevleri yerine getirmek için bütün imkanlardan yararlanacaktır. Bununla beraber herkes şunu daima hatırlamalıdır: Millî-medenî muhtariyet meselesi ancak, bütün millet Muhtariyet Komisyonu'nun faaliyetlerini desteklediği ve ona gereken yardımı yaptığı takdirde başarı ile çözümlenebilir. Halkımızın bu asırlık kutsal emelinin gerçekleştirilebilmesi, bütün milletin birlikte hareket etmesi ve onun maddî ve mânevî yardımı ile ancak mümkün olabilir. Bundan ötürü, eğer millet bugünkü elverişli şartlar dahilinde millî-medenî muhtariyeti gerçekleştirmek istiyorsa (şüphesiz istiyor!) , bu işi seçilmiş 12 kişiye yükleyip, rahatına bakmamalıdır.

Muhtariyet Komisyonu bütün milletten, ona etkili yardımda bulunmasını rica etmektedir. Komisyon şu anda iki türlü - mânevî ve maddî - yardıma muhtaçtır. Bütün millî teşekküllerimiz, komitelerimiz ve millî şuralar bürosu çalışmalarını millî-medenî muhtariyet tasarısına uygun ve Muhtariyet Komisyonu'nun direktif ve tavsiyelerine göre yapacak olurlarsa; herkes millî-medenî muhtariyet idaresini söz ve işlek halk arasında yayar ve onun şuuruna kökleştirirse bu, komisyon için manevi bir destektir. Muhtariyeti gerçekleştirme yolundaki tedbirleri finanse etmek maddi destektir.

İleride millî-medenî muhtariyet kuruluşlarının giderleri iki kaynaktan kapatılacaktır: 1) Her yıl Rusya genel devlet bütçesinden ve mahalli idare organlarından, 2) Halktan alınacak vergilerden, millî kuruluşların faaliyeti için muayyen meblağlar ayrılacaktır.

Ne var ki, şimdilik Muhtariyet Komisyonu veznesine ne birinci, ne de ikinci kaynaktan para gelmemektedir.

Muhtariyet nüfusunu vergilendirme prensipleri Birince Millet Meclisi tarafından belirlenecektir. Şu anda Muhtariyet Komisyonunun beş parası yoktur. Oysa faaliyete geçmek için paraya ihtiyaç var. Büyük halkın büyük davasını para olmadan gerçekleştirmeye imkan yoktur. Komisyon para sağlamak için iki kaynak düşünmektedir: 1) Mali imkanlara sahip kişilerden ödünç olarak alınacak para, 2) Muhtariyetin gerçekleştirilmesine maddeten yardım ederek katılmak isteyen ayrı kişilerin gönüllü olarak bulunacakları bağışlar.

Bağışlar, Muhtariyet Komisyonu kurulduğu günden itibaren toplanmaya başlanmıştır. Şimdiden oldukça büyük meblâğlar vaad edilmiştir. Yakında bağış yapanların adları ilân edilecektir. Bağışlardan iyi sonuç alınacağı ümidindediz; ister zengin ister fakir olsun herkes kudreti nisbetinde, millî-medenî muhtariyeti gerçekleştirmeye yardım edeceklerdir.

Halkımız her zaman cömertlikle temayül etmiştir. Halk muhtariyeti gerçekleştirmeden çok daha az önemli işlerde bile fedakârlığa hazır olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte komisyon, yalnız bağışlara dayanarak işe başlamanın maksada uygun olmadığı düşüncesindedir. Komisyon, malî durumları müsait olan kişilerden, istikraz yoluyla daha büyük meblağlar sağlamayı kararlaştırmıştır. Halktan vergi tahsili başlar başlamaz, alınan bu ödünç paraların iade edileceğine bütün millet kefildir.

Muhtariyet Komisyonu bu çağrı ile bütün millete başvurmaktadır: Kutsal millî muhtariyetin hayata geçirilmesini, millî hürriyet idealinin gerçekleşmesini isteyen herkes, mânevi ve maddî yardımda bulunun! Her yerde milletimiz için muhtariyetin önemini aydınlatın, onun muhteviyatını, tatbikatta nasıl gerçekleşeceğini anlatın!

Yazarlar, gazeteciler, gazetede çalışanlar! Bu konuyu sık sık kaleme alın ve halka anlatın. Bağışta bulunmak isteyenler, arzunuzu ivedilikle yerine getirin. Ödünç para vermek isteyenler, Muhtariyet Komisyonuna ne kadar ve hangi şartlarla para vermeye hazır olduğunuzu yakın günlerde bildirin.

Eğer biz, bu suretle birlikte çalışmaya başlarsak, bundan böyle her zaman için hür ve muhtar bir millet olacağız. Aksi halde, nurlu hürriyetin tarihi günlerinde muhtariyetini elde edememiş, bedbaht bir halk olarak kalacağız. Anlayın bunu, anlayın!

Halkımız için halen son derece büyük imkânlar doğuran böyle nurlu tarihi günler bir daha tekrarlanmayacaktır. Milletimiz hayatını istediği gibi kurmak istiyorsa, bu ancak şimdi mümkündür. Bu günlerde yapılacak her şey, uygulanacak tedbirler hukukî, güç kazanacak, bizim için yasa olacaktır. Bugün biz gayret gösterecek olursak, şimdiye dek ezilen zavallı halkımız, sonsuzluğa kadar hür, herkesten bağımsız kahraman halk olacaktır. Bunu bugün gerçekleştirmeyi başaramazsak, ne kadar acı, ne kadar yazık olacaktır!

Büyük Türk-Tatar halkının çocukları, bu tarihte ilk defa görünen aydınlık hürriyet günlerinde size yalvarıyoruz, gelin diğer daha küçük işleri geçici olarak bir yana bırakalım. Elbirliği ile hepimizin ideali olan millî muhtariyeti artık gerçekleştirelim. Gelecek asırlarda halkımız hür ve muhtar bir millet olarak yaşasın. Bunu gerçekleştirecek olursak, her birimiz hayattaki borcunu yerine getirmiş olduğunu söylemeye hak kazanacaktır.

Genç kuşak ihtiyarlık günlerimizde bize: "Siz, baba, dede, hayatınızda ne gibi büyük işler yaptınız?" diye soracak olursa, her birimiz şu cevabı verebiliriz: "Oğlum biz, kuzeyde yaşayan İslam dinine mensup Türk çocuklarına, devleti parçalamadan millî hürriyet ve millî muhtariyet sağladık. Her yere yayılmış olan ve gözlerinizi okşayan millî okullar, kütüphaneler, zengin millî edebiyat, millî üniversiteler, milli bilginler, 1917 yılında gerçekleştirilen çaba ve emeklerimizin mahsulüdür. Zengin ve fakiri, okumuşu ve okumamıştı

olsun, bu işe herkes katılmıştır. Kimi mânen, kimi maddeten, herkes elinden gelen yardımı göstermiştir.

Bu işler bize vicdan rahatlığı verecek ve gelecek kuşakların kalplerini sevinçle dolduracaktır. Haydi iş başına millet çocukları, yalvarınız size!

Büyük olaylar, büyük emeller milletten gönül yüceliği talep etmektedir!

Yaşasın milletimiz, yaşasın muhtariyet!

Muhtariyet Gerçekleştirme Komisyonu'nun
Geçici Başkanı
Sadri Maksudi

Sekreter yerine
Gadbulla Şinasi

Sadri Maksudi'nin, 22 Temmuz 1917 tarihinde kurulmakta olan "Millî-Medenî Muhtariyeti" hükümetinin kuruluşunu hazırlayan İç Rusya ve Sibiryâ Müslümanları Millet Meclisi'nin toplantısında yaptığı bu konuşma Ayaz İshaki'nin editörlüğünde Moskova'da yayınlanan "İl" (Vatan) Gazetesinde 18 Ağustos 1918 tarihinde yayınlanmıştır.

Tatarca'dan Rusça'ya çevrilen konuşma metni Tamurbek Devletşin'in *Sovyet Tataristan'ı* kitabında Mehmet Emircan tarafından Rusça'dan Türkçe'ye çevrilmiştir.